

Motivace seniorů k účasti na zájmových akcích

Alexandra Gášková

Bakalářská práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alexandra Gášková**
Osobní číslo: **H16483**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Motivace seniorů k účasti na zájmových akcích**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti andragogiky, gerontopedagogiky a zájmového vzdělávání seniorů.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocování získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDOVÁ. Sociální gerontologie: Úvod do problematiky. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 263 s. ISBN 978-80-247-3901-4.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

LIVEČKA, Emil. Úvod do gerontopedagogiky. Praha: Ústav školských informací při ministerstvu školství ČR, 1979, 233 s.: tab.

ONDRÁKOVÁ, Jana. Vzdělávání seniorů a jeho specifika.

ŠERÁK, Michal. Zájmové vzdělávání dospělých. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

ŠVAŘIČEK, Roman, ŠEĎOVA a kol. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Zuzana Hrnčířková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

27. listopadu 2018

Termín odevzdání bakalářské práce:

26. dubna 2019

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2018

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

L.S.

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

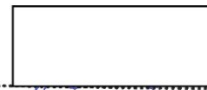
- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně

26.4.2019

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nařazení chybnějšího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíádne k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na motivaci seniorů k účasti na zájmovém vzdělávání, konkrétně pak ve Zlínském kraji. Tato práce se skládá ze dvou částí, a to teoretické a praktické části. Teoretická část popisuje základní pojmy stárnutí, stáří, vzdělávání a motivaci. Praktická část je zaměřena na popis kvantitativního výzkumného šetření.

Klíčová slova: senior, stáří, stárnutí, rodina, vzdělávání seniorů, motivace ke vzdělávání

ABSTRACT

My bachelor thesis is concentrated on the motivation of seniors to participate in interest education, more specifically in the Zlin region. This thesis consists of two parts, the theoretical and the practical part. The theoretical part describes the basic terms like aging, old age, education and motivation. The practical part is focused on the description of quantitative research.

Keywords: older adult, old age, aging, family, elderly education, motivation for education

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí mé bakalářské práce paní PhDr. Zuzaně Hrnčířikové, Ph.D., za poskytnutí cenných a věcných rad při zpracování mé

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 STÁRNUTÍ, STÁŘÍ A SENIORSKÝ VĚK	10
1.1 PERIODIZACE STÁŘÍ.....	12
1.2 POJMY STÁŘÍ, STÁRNUTÍ A SENIOR	13
1.3 PŘÍPRAVA NA STÁŘÍ	14
1.4 RODINA A SENIOR.....	16
1.4.1 Funkce rodiny pro seniora.....	17
1.4.2 Životní fáze rodiny.....	17
2 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ	19
2.1 GERONTAGOGIKA.....	19
2.2 VÝZNAM, PŘEKÁŽKY PŘI VZDĚLÁVÁNÍ PRO SENIORY	20
2.3 INSTITUCIONÁLNÍ ZAŘÍZENÍ PRO VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ.....	20
3 MOTIVACE SENIORŮ	22
3.1 TYPY A CÍLE MOTIVACE.....	23
II PRAKTICKÁ ČÁST	25
4 METODOLOGICKÁ ČÁST	26
4.1 CÍLE VÝZKUMU	26
4.2 STANOVENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	27
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	27
4.4 METODA VÝZKUMU.....	27
4.5 NÁVRATNOST A ZPRACOVÁNÍ DAT	28
5 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	29
5.1 GRAFY.....	29
ZÁVĚR	42
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	45
SEZNAM PŘÍLOH	46

ÚVOD

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma *Motivace seniorů k účasti na zájmových akcích*, kde se budu konkrétně blíže zabývat jejich motivací k účasti na zájmovém vzdělávání ve Zlínském kraji. Jako cílovou skupinu jsem si vybrala mladší seniory, kteří navštěvují vzdělávací aktivity v různých organizacích.

Vzdělání je pro člověka důležité a nezbytné v každém věku. Po vzdělání toužíme už od doby, co jsme udělali první krůčky a není tomu jinak ani ve vyšším věku. Každý člověk, má potřebu neustále získávat nové vědomosti a informace, aby se dokázal orientovat v dnešní moderní době. Nesmíme opomenout motivaci, která hraje velkou roli, při vzdělávání seniora. Každého z nás v průběhu našeho života něco motivuje k nějaké činnosti, kterou bychom bez správné motivace nedělali. Měli bychom se snažit, podporovat seniora k účasti na zájmových vzdělávacích aktivitách.

Cílem celoživotního vzdělávání je vyvářet podmínky a příležitosti vzdělání, tak aby se lidé chtěli vzdělávat a zdokonalovat v průběhu celé své životní dráhy. Už dávno známo, že člověk se učí, pokud žije a že se má učit i ve stáří. (Muhlpachr, 2004)

V současné době, podle statistik skupina seniorů má velké zastoupení v počtu obyvatel, protože čím dál více přibývá stárnoucích lidí. Domnívám se, že bychom měli na tuto specifickou skupinu nahlížet s respektem a úctou, jelikož se od nich můžeme spoustu naučit. Měli bychom se zaměřit, na zlepšení postavení starého člověka ve společnosti, aby mu byla zachována jeho sociální role. Důležité je pro toto období poslední etapy lidského života, najít vhodnou náplň života. Staří lidé, by měli mít pocit, že jsou stále užiteční, soběstační a samostatní. Prostřednictvím zájmových vzdělávacích aktivit, mohou najít senioři nový smysl života a následně ho kvalitně prožít.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, a to na teoretickou a praktickou část. V teoretické práci jsou vymezeny základní pojmy související se seniorem, stárnutím a stáří. Dále se zaměřuji na vzdělávání senioru a jejich potřeby. V poslední kapitole se blíže zaměřím na motivaci seniorů ke vzdělávání.

Praktická část mé bakalářské práce je zaměřena na kvantitativní výzkum. Pro tento výzkum jsem zvolila, metodu dotazníkové šetření. V této části jsou prezentovaný výsledky anonymního dotazníkového šetření a jejich následná analýza. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jaké je motivace seniorů k účasti na zájmovém vzdělávání ve Zlínském kraji.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 STÁRNUTÍ, STÁŘÍ A SENIORSKÝ VĚK

Stárnutí je životní fáze, která čeká každého z nás v průběhu života. Této životní fáze se mnoho z nás obává po celý život, jelikož nikdo z nás nechce zestárnout. Lidé, kteří dosáhli seniorského věku se podle výsledků různých empirických výzkumů, cítí podstatně sebevědoměji než lidé mladšího věku. Stáří je dnes již, mezi seniory chápáno, jako životní etapa, kterou si mohou aktivně prožít. Člověk na rozdíl od savců, je schopen i po ztrátě reprodukčních schopností, žít a prožít významně tuto etapu svého života. Seniorům, bychom se měli věnovat v rámci sociálního, zdravotního a volnočasového aspektu. (Ondráková, 2012)

Stárnutí je také ovlivňováno pomocí vnitřních a vnějších faktorů:

Vnitřní faktory stárnutí dle Příbyla (2015):

- Genetická výbava ovlivňuje zdravotní stav jedince prostřednictvím vrozené genetické a získané genové mutaci, které způsobují onemocnění s následkem předčasného úmrtí.
- Tělesná onemocnění a psychické poruchy.
- Psychická výbava jedince – zvládání a zpracování stresu nebo těžkých životních situací, emoční vyrovnanost, povahové zaměření.

Vnější faktory dle Příbyla (2015):

- Fyzikální faktory jedince mohou ovlivňovat skrze pracovní prostředí, klima nebo životní prostředí.
- Chemické faktory mohou jedince ovlivňovat prostřednictvím plicních komplikací nebo kožních problémů.
- Sociální faktory ovlivňují stárnutí významným způsobem, a to z hlediska způsobu a kvality bydlení, finančním zabezpečením, vzděláním a v neposlední řadě především rodinným zázemím.

Poslední vývojová etapa přirozeného průběhu lidského života bývá označována jako stáří a končí smrtí. Stáří je důsledkem a projevem involučních změn, které jsou geneticky determinovány, a je spojeno s řadou významných sociálních změn, např: způsobem života nebo životními podmínkami. Mezi odborníky panuje neshoda v periodizaci stáří, a proto v různých

odborných publikacích bývá vymezeno odlišně. Odborníci se však shodují v rozlišení stáří, a to na kalendářní, biologické a sociální. (Příbyl, 2015)

Dle Muhlpachra (2004) můžeme rozdělit stáří na biologické, sociální a kalendářní. Biologické stáří označuje konkrétní míru involučních změn a změny způsobené často těmi chorobami, které jsou s tím propojeny. Stanovení biologického stáří se nevyužívá, jelikož pokusy o jeho určení se nezdařily, přestože by bylo výstižnější než kalendářní věk. Stále nejsou uspokojivě vysvětleny příčiny stáří a stárnutí, přičemž bylo vysloveno množství hypotéz, které se vzájemně prolínají.

Můžeme rozlišovat tyto dva pohledy na stáří dle Muhlpachra (2004):

Epidemiologický přístup

- pokud jde o stárnutí a umírání jsou to děje nahodilé, které jsou podmíněny v první řadě vnějšími a chorobným vlivy, vykazující se výraznou proměnlivostí
- něco jako přirozená smrt stářím neexistuje, existuje pouze smrt jako nehoda
- život může být velmi dlouhý v optimálních podmínkách

Gerontologický přístup

- povahou zákonité jsou procesy stárnutí a umírání
- tyto procesy vykazují druhovou specifičnost a blízkost u dvojčat
- stárnutí a umírání je geneticky kodovanou informací
- přirozená smrt stářím existuje
- život se neprodlouží nad jistou hranicí ani v optimálních podmínkách, pokud nedojde k ovlivnění genetické informace

Sociální stáří je období, které je vymezeno kombinací určitých sociálních změn nebo splněním určitého kritéria, jako je penzionování, nebo dosažení věku do odchodu do starobního důchodu. Sociální stáří je dáno změnou životního způsobu, rolí i ekonomickým zajištěním a můžeme jej tak chápat jako sociální událost. V kontextu se sociálním stářím, můžeme hovořit o sociální periodizaci stáří, která člení lidský život do 3 eventuelně 4 velkých období věků a to první věk (předproduktivní), druhý věk (produktivní), třetí věk (postproduktivní) a čtvrtý věk. (Muhlpachr, 2004)

Dle Stuarda-Hamiltona (1999) je považován za jeden z hlavních znaků sociálního stáří odchod do důchodu z plného pracovního úvazku. Přičemž společnost od jedince vzhledem k biologickému věku očekává přiměřené chování a to, že se bude chovat usedle a klidně.

U kalendářního věku je uplatňováno demografické hledisko, že čím více seniorů ve společnosti, tím více se zvyšuje věková hranice stáří. Kalendářní vymezení stáří má velkou výhodu v jednoznačnosti, jednoduchosti a snadné komparaci. Komise expertů Světové zdravotnické organizaci v 60 letech minulého století jako hranici stáří označila věk 60 let. V souvislosti se stárnutím populace, prodlužováním života ve stáří a zlepšením zdatnosti seniorů se v hospodářsky vyspělých státech se posouvá hranice stáří k věku 65 let. Tato periodizace ve své jednoduché podobě, nepřihlíží k ontogenetickým rozdílům mezi muži a ženami. (Muhlpa-
chr, 2004)

1.1 Periodizace stáří

Mezi odborníky neexistuje jednotné vymezení periodizace lidského věku, a proto existuje hned několik vymezení v odborné literatuře.

Někteří gerontologové zabývající se stárnutím dělí stáří na *mladší stáří* vymezené roky 65-75, a *pokročilé stáří* vymezené roky 75 a více let. (Stuart-Hamilton, 1999, s. 20)

Za běžně uznávanou periodizaci lidského věku je považována dle WHO:

- 60-74 let: stárnutí, rané stáří, senescence
- 75-89 let: vlastní stáří, kmetství, senium
- 90 a více let: dlouhověkost, patriarchium

Jak uvádí Příbyl (2015) v současné době se autoři přiklání nejvíce k členění stáří s ohledem na zlepšující se zdravotní stav stárnoucí populace k této periodizaci lidského věku:

- 65-74 let: mladí senioři (young-old)
- 75-84 let: staří senioři (old-old)
- 85 a více let: velmi staří senioři (oleds-old, very old-old)

Ve stáří se také povaha člověka a jeho typické vlastnosti zvyrazňují mnohem více než v mladém věku. Na světě každým rokem přibývá čím dál více starých lidí, kteří mají problém se vyrovnat se stářím a zůstat tak psychicky aktivní a soběstační. Ve stáří také dochází k další řadě změn jako snížení vitality a energie, celkovému zpomalení psychomotorického tempa,

poruchy paměti, horší chůze a další. Psychický stav člověka hraje ve stáří významnou roli, a tudíž bychom měli vědět co se „děje“ v jeho duši, popřípadě co ho trápí, těší, čím se zabývá. (Haškovcá- dopsat citace)

1.2 Pojmy stáří, stárnutí a senior

V publikacích existuje mnoho definic stáří a stárnutí od různých autorů, avšak nejde říci, která je absolutně správná a definitivně platná. V případě definic záleží také na pojetí, ze kterého se na ně autor nahlíží. Autoři, kteří se zabývají problematikou stáří a stárnutí se shodli společně na faktu, že stáří (senium) je konečnou etapou života, zatímco stárnutí (senescence) je fyziologický proces, kterému se nikdo z nás nevyhne. (Příbyl, 2015)

Příbyl (2015, s. 9) uvádí definici stárnutí takto: „*Stárnutí je komplexní, nevratný, dynamický proces, který postihuje involučními změnami veškeré živé organismy kontinuálně již od jejich početí. Hovoří se o vzájemně propojených procesech biologického, psychologického a sociálního stárnutí, odehrávajících se s interindividuální variabilitou. Involuční změny a reakce, adaptace organismu na ně jsou tak procesem dezintegrováním a asynchronním, jenž je částečně geneticky podmíněn a zčásti je ovlivněn náhodnými jevy, poruchami.*“

Stárnutí je charakterizováno tím, že je to specificky biologický proces, který je nezvratný, dlouhodobě nakodovaný, neopakuje se, zanechává trvalé stopy, různí se svou povahou a průběhem, podléhá vlivům prostředí a jeho rozvoj je řízen časovým zákonem. (Hrozenská, 2013)

Dle Klevetové (2008) je etapa stáří pro člověka stejně důležitá jako jiné etapy lidského života a zaslouží si proto stejný důraz na rozvoj. V této životní etapě lidského věku je kladen hlavní důraz na uchování pohybových dovedností a psychosociální rozvoj osobnosti. Měli bychom počítat s fyziologickými změnami, které přicházejí ve stáří a vhodným životním stylem se je snažit oddálit. Jednou z nejdůležitějších změn ve stáří u seniora je psychosociální anamnéza, která by se neměla podceňovat, jelikož je významná pro motivační schopnosti a snahy chtít zlepšit svůj fyzický zdravotní stav.

Dle Muhlpachra (2004) je stáří běžným označením přirozeného průběhu života, pozdních fází ontogeneze. Je spojeno s řadou významných sociálních změn v životě člověka a je projevem a důsledkem geneticky podmíněných involučních procesů modifikovaných dalšími faktory. Všechny změny ve stáří se navzájem prolínají, ať už jsou následné či příčinné a

proto je velmi obtížné vymezení a periodizace stáří. Zhruba od přelomu 4. a 5. decennia se stávají zřetelnější involuční projevy stárnutí, v závislosti na náročnosti prostředí.

Stárnutí nebo také gerontogeneze jehož involuční projevy se stávají zřejmější ve 4. decenie je zákonitý, druhově specifický celoživotní proces. Stárnutí je individuální proces, který probíhá s interindividuální variabilitou, danou různými životními podmínkami, genetickou výbavou, interakcemi s prostředím, odlišným zdravotním stavem i životním cyklem. Stárnutí je biologickým jevem, kterému podléhá každý živý organismus. Z populačního hlediska je stáří, zejména specificky lidská záležitost, protože málo zvířat žijících v přirozeném prostředí, se dožije věku, kdy začíná trpět problémy způsobenými stářím. Nejsou známy mechanismy zodpovědné za rozvoj stárnutí. (Muhlpachr, 2004)

1.3 Příprava na stáří

Příbyl (2015) uvádí, že s vyšším nárůstem podílu senioru je více věnována pozornost otázkám aktivního stárnutí a přípravě na stáří, než tomu bylo kdysi. Mnohým starším lidem působí problémy přechod z produktivního životního období do etapy penzionování. Příprava na stáří by měla být celoživotním úkolem každého člověka, proto aby vstup do této životní etapy nebyl negativní změnou. Stáří je nutno přijmout jako přirozenou součást života, aby člověk mohl uspokojivě naplňovat své potřeby a žít smysluplně i v seniorském věku.

Proces přípravy na odchod do důchodu můžeme chápat jako proces, který probíhá během celého lidského život, nikoliv jako přizpůsobení se vzniklým změnám na poslední chvíli. Příprava na stáří by měla být chápána jako součást široce koncipované andragogiky. Pro aktivní život ve stáří je významné vytváření materiálních předpokladů a také včasné řešení nenáročných, kvalitních bytových podmínek. Důležité je také mít pozitivní vztah k sobě a k životu a v neposlední řadě posilovat mezilidské vztahy. (Muhlpachr, 2004)

Příbyl (2015) definuje, že přípravu na stáří můžeme rozlišit z časového hlediska na dlouhodobou, středně dlouhou a krátkodobou:

V dlouhodobé přípravě na stáří hraje zásadní roli výchova k smysluplnému a harmonickému životu, ke společenské aktivitě, k rozvoji vzdělanosti a k rozvoji osobních zájmů. Výchova by měla být zaměřena v období adolescence na respekt a úctě k seniorům. Ve výchově je kladen důraz na osobní zodpovědnost za vlastní život ve všech životních obdobích.

Středně dlouhá příprava na stáří by měla začít ve středním věku minimálně 10 let před ukončení ekonomické aktivity. Člověk by si měl vytvářet a udržovat mezilidské vztahy mimo pracoviště a budovat si koníčky pro výplň volného času.

Krátkodobá příprava na stáří by měla začít 3-5 let před plánovaným odchodem do starobního důchodu, který je považován za významný mezník v životě. Člověk by měl mít dostatek potřebných informací o dalších možnostech aktivního způsobu života například celoživotní vzdělávání.

Podle Šrama (2012) je příprava na stáří proces, který začíná už v dětství a skládá se z více komponentů, jimiž jsou:

- Genetické faktory – nemůžeme je změnit, proto je vhodné, aby se k nim člověk rozumně postavil. Jejich dopad na stárnutí lze upravit či změnit vhodnou prevencí.
- Životní styl,
- Správná životospráva – lidské tělo ovlivňuje pitný režim a stravování už po narození a v čase dětského vývoje. Ve stravování bychom měli dodržovat základní pravidla a to, že strava má být jednoduchá, pestrá a dostatečně pravidelná. Také by se nemělo zapomínat na přiměřený pitný režim, který je pro fungování správného organismu důležitý.
- Zdravotní stav
- Vrozené předpoklady pro nemoci
- Vlivy venkovního prostředí,
- Tělesné aktivity – již od útlého věku by si měl každý z nás dopřát dostatek pohybu, pro zdravý vývoj a eliminovat tak částečně zdravotní problémy.
- Psychická vyváženost

Člověk by se měl nejen fyzicky a teoreticky, připravovat na stáří ale především prakticky. Na období vysoké věku, by si měl člověk odložit finanční prostředky, koupit nové oblečení případně vyřadit šatstvo, které již nenosí. Důležité je i zabezpečit vstup do bytu, aby byl dostatečně bezpečný pro starého člověka. Nábytek v bytě by měl být také jednodušší na úklid, aby se člověk mohl realizovat v jiných činnostech a prožít tak aktivní stáří. (Šrama, 2012)

1.4 Rodina a senior

Rodina má pro seniora zásadní, nezastupitelnou a nenahraditelnou funkci. V moderní společnosti má rodina zcela jiný význam, než tomu bylo kdysi, její vývoj je zcela dynamický a pozvolný. V novém modelu rodiny a jejich způsobu života, se promítá spousta změn v oblasti, právní, ekonomické, společenské a kulturní. Velkými změnami procházejí především vztahy mezi mladší a starší generací, kdy děti se chtějí odtrhnout od rodiny a jít si vlastní cestou. Moderní společnost se sebou přináší hned několik problému, a to manželskou krizi, časté rozvody, změny vztahů v rodině a změny celkové úlohy rodiny v socializaci dětí. (Klevetová, 2008)

Dle Haškovcové (2010) má rodina naplňovat hned několik funkcí a to biologickou, ekonomickou, výchovnou, socializační a emocionální. Nejvíce uznávanou funkcí je biologická, tedy plození a výchova dětí. V sociologické studii, které je autorem Ivo Možný, dokládá, že v rodině došlo k v druhé polovině našeho století k zásadním změnám reprodukčních zvyklostí v rodině, přičemž starých lidí se tyto změny dotýkají. Velmi dobře fungovala výměna služeb mezi generacemi, kdy děti i starci byli, v rodině i ve společnosti tolerováni. Člověk si přizpůsoboval tempo a rytmus práce podle fyzických a psychických sil, a také svým aktuálním možnostem. Takový člověk stárnul zcela nepozorovaně, protože neztrácel svou rodinnou roli nýbrž ji vyměňoval za jinou funkci.

Musíme vzít v potaz, že se rodina změnila, v důsledku různých změn. Pospolitost trojgenerační rodiny žijící spolu v jednom domě, se stala minulostí. V dnešní moderní společnosti, si děti mohou volit jakékoliv zaměstnání, už není nutné, aby syn převzal řemeslo po svém otci. S touto změnou umírá zase jedna významná tradice, ta, která zakládala moudré stáří. Rodina v dnešní době, ztratila svůj výrobní pospolitý charakter a stala se pospolitostí spíše spotřební. Velký přínos v moderní společnosti, snad může být zpozorován v tom, že staří lidé jsou již dnes materiálně zajištěni ve vyspělých zemích, než tomu bylo kdysi, a stáří bylo spojováno s chudobou, strádáním, a hladem. (Haškovcová,2010)

1.4.1 Funkce rodiny pro seniora

Se společenskými změnami se vyvíjely i funkce rodiny, přičemž tyto změny ovlivňovaly postavení rodiny ve společnosti i vztahy uvnitř rodiny. Dnešní moderní rodina pozbyla své dřívější funkce a některé ztratily na své důležitosti. (Klevetová, 2008)

Klevetová (2008, str.76) uvádí, čtyři základní funkce rodiny:

1. *Funkce reprodukční* – Je důležitou funkcí pro zachování a pokračování v rodu.
2. *Funkce materiální* – Dříve, tato funkce měla daleko větší význam než dnes, protože funguje systém sociálních podpor, a tak slabší členové rodiny nejsou závislí na silnějších.
3. *Funkce výchovná* – Tato funkce je velmi významná pro děti, protože rodina má poskytnout dítěti základní orientaci v okolním světě.
4. *Funkce emocionální* – Je jedinečná a nezastupitelná funkce pro celou rodinu, protože má za úkol poskytnout členům rodiny uspokojení jejich potřeb jako je potřeba podpory, pomoci a přijetí atd. Zlom ovšem nastává, pokud je rodina dysfunkční a nemůže tety plnit svou funkci.

Aby rodina mohla uplatnit všechny tyto funkce, musí být její členové kompletní. Pro zdravý vývoj dítěte je důležitá přítomnost obou z rodičů, protože je obecně známo, že absence jednoho z rodičů je velmi škodlivá pro sociální a emocionální vývoj dítěte. Pokud dojde k rozpadu rodiny, je důležité, aby spolu oba rodiče vycházeli pro dobro dítěte. (Klevetová, 2008)

1.4.2 Životní fáze rodiny

O rodině můžeme říct, že probíhá v několika následujících fázích podle Klevetové (2008):

1. Fáze vzájemného poznávání

Tato fáze začíná sňatkem, kde se začínají vynořovat skryté povahové vlastnosti jako dominance, nerozhodnost, také zde končí ideál vysněného partnera. Důležité pro tuto fázi je slevit ze svých nároků na ideálního partnera, a především vytvořit pravidla přijatelné pro oba partnery. Pro osamostatnění rodiny je také důležitá vzájemná důvěra a solidarita. Rodina by měla za sebe umět nést odpovědnost a rozhodovat se.

2. Fáze úplné rodiny

Vyvrcholením manželského svazků je narození dítěte. S příchodem dítěte přichází i spousta omezení jako změna životního stylu, redukci osobních programů a potřeb. Dítě je pro rodinu

taková zkouška lásky a duševní vyspělosti obou partnerů. Manželé by si měli uvědomit, že dítě nevyřeší jejich problémy ve vztahu. V této fázi se mohou vynořovat problémy ze základních rodin, problémy ekonomické nebo v mezigenerační interakci.

3. Fáze opuštěného hnízda

Jak uvádí Klevetová, tuto životní etapu snášejí hůře matky, protože děti dosahují dospělosti a opouštějí rodinu. Krizový zlom může nastat v rodině, ve které byly pojítkem děti.

4. Fáze stáří a životního osíření

Je poslední vývojovou etapou manželství a závěru života. Jedinec se na konci svého života ohlíží do minulosti a vzpomíná na období radostných let i promarněných šancí. Pro ty, co mají odvahu tvořit, můžou vznikat nové vztahy, když je to pro mnoho lidí nepochopitelné. Ve stáří se někdy mezi manželi může dostavit „ponorková nemoc“, protože se začnou projevovat povahové rysy a jiné nároky na soužití. Často se setkáváme s tím, že stáří je pro mnoho lidí těžké a naprosto nepřijatelné období.

2 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ

Výchova a vzdělávání je dnes již chápáno jako celoživotní proces. Jedním z kladených nejdůležitějších je aby měli všichni lidé možnost celoživotního vzdělání. Cílem celoživotního vzdělávání je vyvářet podmínky a příležitosti vzdělání, tak aby se lidé chtěli vzdělávat a zdokonalovat v průběhu celé své životní dráhy. Už dávno známo, že člověk se učí, pokud žije a že se má učit i ve stáří. (Muhlpachr, 2004)

Senioři jsou skutečně specifickou skupinou vzdělávání. Zpravidla to má těžší lektor, jelikož neví, jaké má kdo zkušenosti, znalosti a dovednosti. Na osobnost seniora jsou senioři náročnější. Seniorsy nemůžeme hodnotit podle úrovně dosaženého vzdělání. U osob, které dosáhly věku 65 a více let, nevíme, zda jejich dosažená úroveň vzdělání byla ovlivněna schopnostmi, represemi režimu v Československu mezi lety 1948 až 1989 nebo druhová světová válka. Každá instituce či lektor by si měli uvědomit, že jakákoliv vzdělávací akce se koná jako zájmová činnost nebo volnočasová aktivita pro seniory, kterou navštěvují dobrovolně, protože oni sami chtějí. Výchovou a vzděláváním senioru se zabývá samostatná disciplína gerontagogika, která se postupně vyčleňuje z andragogiky. Gerontopedagogikou se rozumí v užším smyslu edukace senioru, a v širším smyslu péči o seniory a nezdravotnickou pomoc. (Ondráková, 2012)

2.1 Gerontagogika

V odborné literatuře a mezi profesionály se tradičně od 90. let 20. století užíval pojem vzdělávání seniorů, ale stále častěji je nahrazován pojmem modernějším, a to edukace senioru.

V roce 1962 se poprvé objevuje pojem gerontagogika v práci německého filozofa a vysokoškolského učitele Otto Friedricha. Z toho důvodu navrhl Bollnoe realizovat výchovnou pomoc ve stáří. Gerontagogika byla tedy označena jako nauka o výchově starších lidí, tedy součást vzdělávání dospělých. V odborných pracích můžeme zaznamenat ustálené používání pojmu. Gerontagogika se věnuje tématům, které systematicky uspořádá, a to problematika aktivizace, animace, terapie, vlivem mezigeneračních a kulturních aktivit, komunitního začlenění seniorů do společnosti, kvality života ve stáří a autonomii ve stáří. Poznatky čerpá z andragogiky, která je pro ni výchozí vědní disciplínou. Tato vědní disciplína je zaměřena na postproduktivního jedince. (Veteška, 2016)

2.2 Význam, překážky při vzdělávání pro seniory

Vzdělání přináší seniorům vyšší kvalitu života, díky zachování intelektových sil. Význam vzdělávání má pro seniory i pozitivní dopad na oblast sociálního zdraví a udržení se v dobré kondici, a nespočívá jen v prohlubování a získávání nových znalostí. (Ondráková,2012)

Dle Muhlpatchra (2004) je kvalita života hodně individuální a subjektivní, protože pro každého představuje něco jiného. Do posuzování kvality života se kromě věku, zdravotního stavu, fyzické a psychické výkonnosti promítají další faktory jako pohlaví, rodinná situace, životní úroveň, úroveň vzdělanosti. Nejdůležitějším kritériem je v postproduktivním věku uspokojování a naplňování potřeb. Na základě výzkumu, bylo potvrzeno, že vzdělávací aktivity ve starším věku přispívají k pocitu životního naplnění a důstojnosti, k začlenění do společnosti. Vzdělání, je pro člověka důležité i ve starším věku, jelikož pomáhá zajistit úspěšný přechod a adaptaci v pozdějších stádiích života. V neustále se měnícím světě je vzdělání pro seniora nezbytnou podmínkou pochopení života.

I v této oblasti vzdělávání se setkáváme s různými překážkami a omezeními jak ze strany subjektů či objektu vzdělávání.

Ve velké míře také, tvořena skupina bariér, tím, co si představíme jako opravdu skutečné překážky například absence bezbariérovosti v budovách a MHD. Měli bychom ocenit jakoukoliv snahu v odstraňování těchto bariér, jelikož jsou finančně nákladné. Máme několik typu bariér a to časovou, finanční, a místní. (Ondráková,2012)

Na základě výzkumu, který byl realizován z hlediska časových bariér, vyplynulo, že některé aktivity se pořádají v čase, kdy se poté senioři vrací do svých domovů za tmy a pocítují tak sníženou bezpečnost. Nedostatkem vzdělávacích aktivit pro seniory v různých lokalitách jsou způsobeny místní bariéry. V neposlední řadě seniory, nejvíce ovlivňují finanční bariéry, přičemž podle výzkumu autora vyplynulo, že senioři jsou ochotni utratit méně než 500 Kč měsíčně za své volnočasové aktivity. (Ondráková,2012)

2.3 Institucionální zařízení pro vzdělávání seniorů

Je několik institucí, které realizují vzdělávání seniorů jako občanské sdružení, spolky apod. Jednotlivé instituce jsou přístupny i osobám, které ještě nedosáhly seniorského věku.

Dle Ondrákové (2012) jsou to následující typy institucí:

A) Univerzita třetího věku (U3V)

Na Univerzitě sociálních věd v Toulouse bylo v roce 1973 Pierrem Vellasem použito pojmenování a užití termínu univerzita třetího věku. V roce 1972 byla založena univerzita třetího věku. V Československu se počátky vzniku univerzity třetího věku datují od roku 1986 ve spojení s Univerzitou Palackého v Olomouci. V České republice byla založena roku 1993 asociace univerzit třetího věku, která má 31 aktivních členů. Cílem univerzity třetího věku je vzdělávat seniory a umožnit jim udržet si rovnoprávné postavení ve společnosti. U3V se stala mezinárodním fenoménem, který je bohatě rozšířen i v České republice. Ke studiu na U3V se uchazeči mohou přihlásit po dovršení věku 55 let. Výuka na U3V probíhá semestrálně a obvykle trvá 3 roky.

B) Akademie Třetího věku

Akademie třetího věku organizují vzdělávací činnost a jsou provozovány i jinými institucemi, než jsou vysoké školy. Mohou je provozovat města, kraje, knihovny, kulturní střediska, odborné školy apod. Tato vzdělávací aktivita je skvělou alternativou pro seniory, kteří bydlí v místech, kde nesídlí žádná vysoká škola.

C) Kluby aktivního stárnutí

Kluby aktivního stárnutí nabízí vzdělávací a kulturní aktivity, kterými se snaží vhodně doplnit působení uvedených institucí.

3 MOTIVACE SENIORŮ

Motivace je pro člověka důležitá v každém věku, jelikož je to nějaká pohnutka, která nás vede k naplnění určitého cíle, bez ní bychom nedokázali naplňovat své potřeby.

Nákonečný (2014, s. 19) uvádí, že pojem motivace „*vysvětluje psychologické důvody chování, jako subjektivní význam a současně vysvětluje pozorovanou variabilitu chování, proč se různí lidé orientují na různé cíle*“.

Lidé mohou mít několik důvodu ke svému chování, mohou vynakládat nestejné úsilí na dosažení různých cílů. Osobní motivy, které mají rozdílné zaměření a intenzitu, jsou důvodem toho, jak lidé jednají. K navození určité aktivity slouží motivy, které se zaměřují na určitý cíl a jeho udržení. (Vágnerová, 2016)

Motivace obecně vyjadřuje rozpory mezi tím, co jedinec prožívá a tím co by chtěl prožívat, například pocity jistoty a pocity nejistoty. Taktéž vyjadřuje nějaké nedostatky v psychofyzickém či biosociálním bytí jedince a k odstranění těchto nedostatků je jako nástroj využito chování. Motivace se tedy využívá k udržení a obnovení optimálního vnitřního stavu spokojenosti. Celkově tedy můžeme říci, že motivace je postulovaný proces, určující zaměření, trvání a intenzitu chování. Vnitřní motivující stavy mohou vyvolávat i vnější situace jedince například při zátěžových situacích jako je ohrožení života. Někdy se vnější podněty, jako jsou peníze nebo pocty, stávají motivující, ale pouze za vnitřního vyladění jedince, které jsou dány podle stavu trvalých a aktuálních potřeb. (Nákonečný, 2014)

Kassin (2007, str. 407) definuje motivaci jako „*vnitřní stav, který podceňuje jedince k aktivitě směřující k určitému cíli*.“ K motivaci přistupují psychologové ze dvou různých pohledu a to jedni se zaměřují na to, co je společné všem lidem na základě obecných teorií, a druzí se zaměřují na konkrétní motivy jako hlad, sex, úspěch nebo příslušnost k určité skupině.

V rámci terminologie vztahující se k motivaci můžeme považovat za základní dva klíčové pojmy potřebu a motiv. Vztah mezi potřebou a jejím uspokojením je, zprostředkován pomocí instrumentální aktivity což je chování. Obsah uspokojení této potřeby pak vyjadřuje motiv. Více významových rovin má pojem potřeby a to například, fyziologickou, kriminologickou, ekonomickou nebo psychologickou. (Nákonečný, 2014)

Prostřednictvím motivace, která je hybnou pákou lidského chování, jsme nuceni si uspokojovat své vlastní potřeby. Seniorům mohou pomoci především zdravotníci, kteří je dokážou

podpořit ve správném postoji. Potřebují vědět, že věří v jejich schopnosti, a že to zvládnou danou věc, Zdravotníci jsou schopni svým chováním přesvědčit seniora, že věří v úspěšný výsledek v hledání nových možností pro něj, když jsou schopni darovat jim svůj čas. Nikdo jiný za nás nemůže uspokojit naše potřeby, které cítíme uvnitř, proto cokoliv, co děláme, má nějaký motiv nebo důvod, proto abychom tyto potřeby dokázali uspokojit. Tyto vnitřní potřeby nás dokážou hodně ovlivňovat, můžou nás hnát dopředu nebo přemýšlet o svých životních krocích a cílech. (Klevetová, 2008)

Jak uvádí Klevetová (2008), tak při práci se seniory je důležitá především společná práce v laskavém a podporujícím prostředí, kde se bude cítit příjemně a dá mu příležitost udělat něco sám pro sebe. Zdravotníci by měli k seniorovi přistupovat individuálně, aby skrze to posílili jeho sebedůvěru ve vlastní možnosti a potenciál. Měli bychom pamatovat na to, že život je zábavný a plný radosti ale také bychom neměli zapomínat, že jeho součástí je bolest a utrpení. Nejdůležitější vlastností ve stáří je statečnost a síla porazit každodenní problémy.

3.1 Typy a cíle motivace

Motivy slouží k navození určité aktivity zaměřující se na nějaký cíl a snaží se vysvětlit, proč lidé jednají určitým způsobem nebo proč něco dělají. Motivy mohou ponoukat lidi, vzhledem k uspokojení jejich potřeb, aby jednali a uvažovali určitým způsobem, který tyto potřeb uspokojí. Tyto motivy mohou být vědomé i nevědomé. Můžeme rozdělit dva typy motivace a z hlediska vnitřního stavu a vnějšího prostředí. (Vágnerová, 2016)

Kassin (2007) uvádí, že psychologové rozlišují dva typy motivace a to vnější a vnitřní. Vnitřní motivace by měla vycházet z faktorů uvnitř organismu, když nás něco baví, zajímá, je to pro nás výzva. Oproti tomu vnější motivaci vychází z faktorů z prostředí, jako jsou činnosti motivované penězi, formou uznání nebo jinými konkrétními užitky. Na základě výzkumu, které byly realizovány bylo zjištěno, že odměny se skrytou tendencí můžou snižovat vnitřní motivaci a napak odměny informačního rázu, mají pozitivní vliv na motivaci.

Klevetová (2008, str.36) popisuje tři cíle k motivaci:

1. *Touha dosáhnout cíle:* Senior by si měl stanovit dosažitelné cíle, které dokáže spolu se zdravotníky zrealizovat a budou v jeho časových a fyzických možnostech. Mám dost velkou touhu dosáhnout cíle? Kdo je mi oporou?

2. *Důvěra ve vlastní schopnosti:* Důležité je, aby senior sám věřil, že to dokáže a měl nějakou oporu.

3 *Vlastní představa dosažené změny:* Senior by si měl, představit sebe s dosaženou změnou, a také to, kterým aktivitám se bude věnovat, až bude se sebou spokojený.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGICKÁ ČÁST

Praktická část mé bakalářské práce je zaměřena na motivaci seniorů k účasti na vzdělávacích volnočasových aktivitách. Své šetření jsem zaměřila na vše, co souvisí se vzděláváním ve vyšším věku, jako jsou oblasti výuky, podpora od rodiny, bariéry při vzdělávání a instituce, které vzdělávání zprostředkovávají. Mým původním záměrem bylo provádět výzkumné šetření, pomocí kvalitativního výzkumu, po sléze jsem se rozhodla však pro výzkum kvantitativní formou. Pro výzkum jsem zvolila kvantitativní metodu sběru dat, prostřednictvím dotazníkového šetření. Tuto metodu sběru dat jsem si vybrala, pro větší množství dat, které prostřednictvím něj můžeme získat. Hendl (2016), popisuje, že kvantitativní výzkum je vhodný pro zkoumání života lidí, jelikož můžeme oslovit velké množství respondentů. Dotazníkové šetření se ukázalo, jako ideální volba pro oslovení většího množství respondentů a získání tak, potřebných dat. Respondenty pro své dotazníkové šetření, jsem si vybrala v organizacích, kde probíhá zájmové vzdělávání seniorů. Své šetření jsem zúžila na oblast Zlínského kraje, kde jsem oslovila organizace věnující se vzděláváním seniorů a to, kluby aktivního stáří, kluby pro seniory, Univerzitu třetího věku, taneční školy, jazykové školy. Tyto organizace jsem poprosila o pomoc, při realizaci svého výzkumného šetření. Praktický výzkum jsem realizovalo během měsíce března, v těchto vybraných organizacích. Celkem jsem rozdala přes 120 dotazníku, vyplněných bylo navráceno 96. Výsledky dotazníkového šetření jsem, pro lepší přehlednost zaznamenala do grafů, přičemž jsem použila deskriptivní výzkum.

4.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem mého výzkumu, je zjistit motivaci seniorů k účasti na zájmovém vzdělávání ve Zlínském kraji. Dále jsem si stanovila dílčí výzkumné cíle výzkumného šetření a to následovně:

- Zjistit, důvody, proč senioři participují na zájmovém vzdělávání.
- Zjistit, jakou formu vzdělávání a typ výuky senioři preferují.
- Zjistit, jakým způsobem se senioři dozvěděli o možnostech vzdělávacích aktivit a zda jsou spokojeni s jejich nabídkou a obsahem.
- Zjistit, zda seniora podporuje jeho rodina ke vzdělávání a jakým způsobem.
- Zjistit, jaké bariéry seniorům brání k účasti na vzdělávání.

4.2 Stanovení výzkumných otázek

Hlavní výzkumná otázka:

- Jaká je motivace seniorů k účasti na zájmovém vzdělávání ve Zlínském kraji?

Dílčí výzkumné otázky:

- Jaké jsou důvody toho, proč senioři participují na zájmovém vzdělávání?
- Jakou formu vzdělávání a typ výuky senioři preferují?
- Jakým způsobem se senioři dozvěděli o možnostech vzdělávacích aktivit a zda jsou spokojeni s jejich nabídkou a obsahem?
- Podporuje seniora jeho rodina k účasti na vzdělávání?
- Jaké bariéry brání seniorům k účasti na vzdělávání?

4.3 Výzkumný soubor

Pro své výzkumné šetření jsem si zvolila jako výzkumný soubor mladší seniory, přičemž jsem se přiklonila k autorům, kteří vymezili tuto věkovou hranici na 65–75 let. Někteří gerontologové zabývající se stárnutím dělí stáří na *mladší stáří* vymezené roky 65-75. (Stuart-Hamilton, 1999, s. 20) Výzkumný soubor byl vybrán na základě dostupného výběru ze vzdělávacích organizací ze Zlínského kraje. Na základě českého statistického úřadu, jsem zvolila seniory ze Zlínského kraje, protože jejich zastoupení v něm, má svou část. Ze českého statistického úřadu vyplynulo, že 23 % seniorů ve Zlínském kraji ovládá činnosti s počítačem a internetem. Z dalšího průzkumu vyplynulo, že v roce 2014 se 1135 obyvatel zapojilo do kurzů na Univerzitě třetího věku pořádaných Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně. (www.czso.cz)

4.4 Metoda výzkumu

Pro výzkumné šetření jsem zvolila kvantitativní výzkum sběru dat, realizovaný prostřednictvím anonymního dotazníku. Dotazník jsem donesla osobně do vybraných organizací, zprostředkovávajících vzdělávání seniorů. V některých organizacích mi bylo umožněno rozdat dotazníky osobně na začátku výuky, a po vyplnění respondenty si je vybrat zpět. V úvodu dotazníku, bylo krátké představení, pokyny pro správné vyplnění a také poděkování respondentovi. Dotazník se skládal z 20 uzavřených a polouzavřených otázek, ze kterých, měl respondent možnost vybrat více odpovědí, které nejbližše specifikovaly jeho postoje a pocity.

Tento polostrukturovaný dotazník, jsem vytvořila samostatně na základě toho, abych zjistila cíle mého výzkumného šetření.

4.5 Návratnost a zpracování dat

Návratnost dotazníků činila 99% z 97 respondentů. Získaná data byla zpracována v programu Microsoft Office Excel 2013 do grafů.

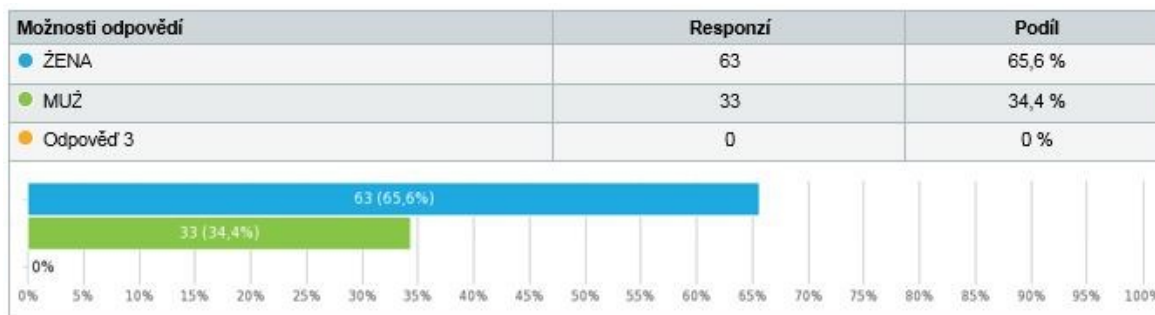
5 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Tato část obsahuje interpretaci výsledků výzkumného šetření na základě dotazníku. Analýza se věnuje, zjištění motivace seniorů k účasti na vzdělávání ve Zlínském kraji.

5.1 Grafy

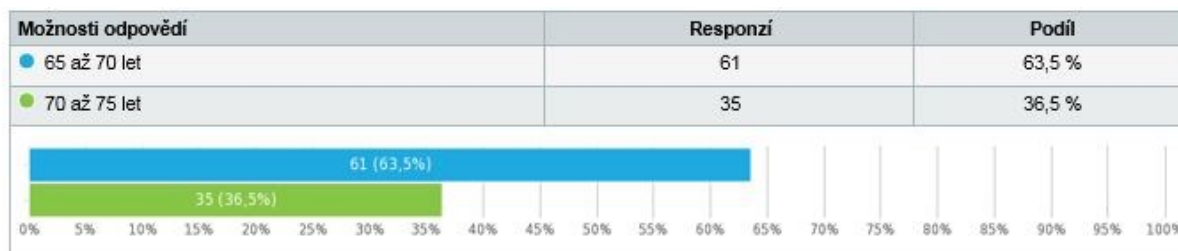
Otázka č.1: Jakého jste pohlaví?

Tuto úvodní otázku jsem vybrala z důvodu, abych zjistila, jaké je zastoupení mužů a žen na vzdělávacích zájmových aktivitách. Výzkumný soubor tvořilo celkem 96 respondentů. Z grafu můžeme vyčíst, že převážnou většinu respondentů, kteří se účastní zájmového vzdělávání, tvoří ženy 63 (65,6%), menší část tvoří muži, kterých bylo jen 33 (34,4%). Z výsledku šetření vyplývá, že ženy jsou zastoupeny v značně velké míře oproti mužům, kteří se vzdělávacích aktivit účastní méně. Myslím si, že ženy se účastní ve větší míře vzdělávání, protože jsou aktivnější, zvědavější a touží po seberealizaci. Malé zastoupení mužů na vzdělávacích aktivitách je problém, který se řešil již v minulosti v průzkumech.

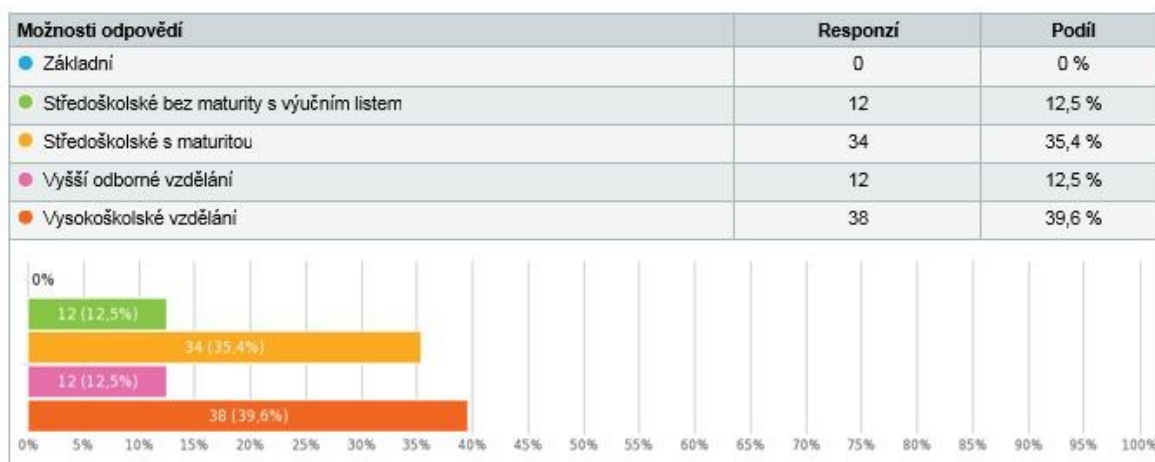
Otázka č.2: Uveďte, prosím Váš věk.

Prostřednictvím této otázky jsem chtěla zjistit věkové zastoupení respondentů na zájmovém vzdělávání. Jako výzkumný vzorek jsem si zvolila mladší seniory s chronologickým věkem 65 až 75 let. Tento chronologický věk jsem si rozdělila do dotazníku na dvě hranice, a to na první hranici ve věku 65 -70 let a druhou 70-75 let. Z výsledků dotazníku jasně vyplývá, že větší mírou jsou zastoupeni na zájmovém vzdělávání senioři v počtu 61 (63,5%) ve věku od 65-70 let a 35 (36,5%) ve věku 70 – 75 let. Domnívám se, že je to tím, že je jejich zdravotní stav je ještě natolik neomezuje, a proto se vzdělávání účastní ve vyšší míře.

Otázka č.3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

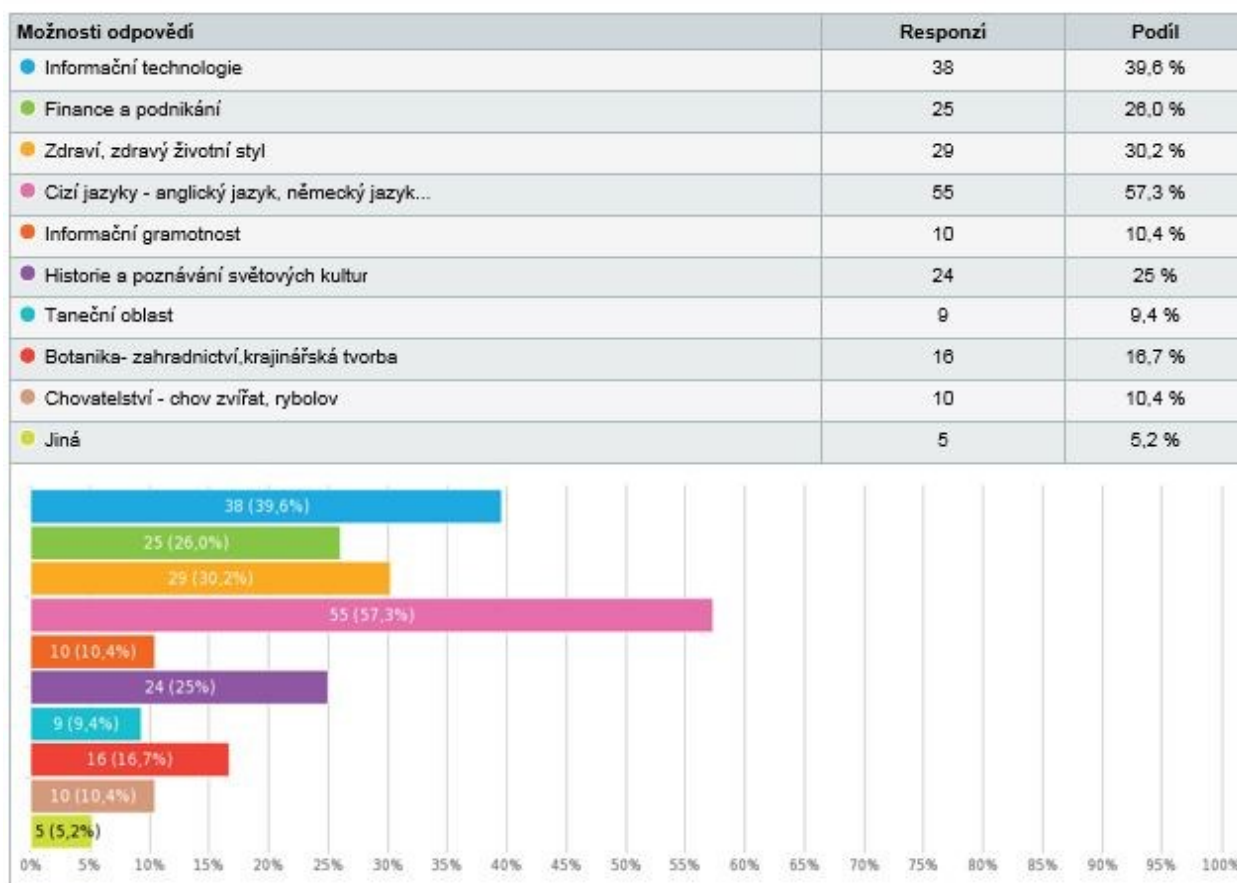
Tuto otázku jsem do dotazníku zařadila, proto abych zjistila, zda nejvyšší dosažené vzdělání hraje nějakou roli v účasti seniorů na zájmovém vzdělávání. Z grafu můžeme vyčíst, že nejvíce respondentů uvedlo vysokoškolské vzdělání a středoškolské vzdělání s maturitou. Třicet osm respondentů (39,6%) uvedlo vysokoškolské vzdělání a třicet čtyři respondentů (35,4%) uvedlo středoškolské vzdělání s maturitou. Ve stejném poměru uvedlo 12 respondentů (12,5%) středoškolské vzdělání s výučním listem a dalších 12 respondentů (12,5%) uvedlo vyšší odborné vzdělání. Žádný z respondentů neuvedl základní vzdělání. Z výsledků šetření můžeme vyčíst, že nejvyšší dosažené vzdělání hraje velkou roli k účasti na zájmovém vzdělávání. Myslím si, že je tomu tak, protože lidé, kteří se vzdělávali po celý svůj život, touží po dalším vzdělávání i ve vyšším věku. Takové lidé mají touhu po osobním rozvoji po celý svůj život.

Otázka číslo 4: V jaké oblasti se vzděláváte?

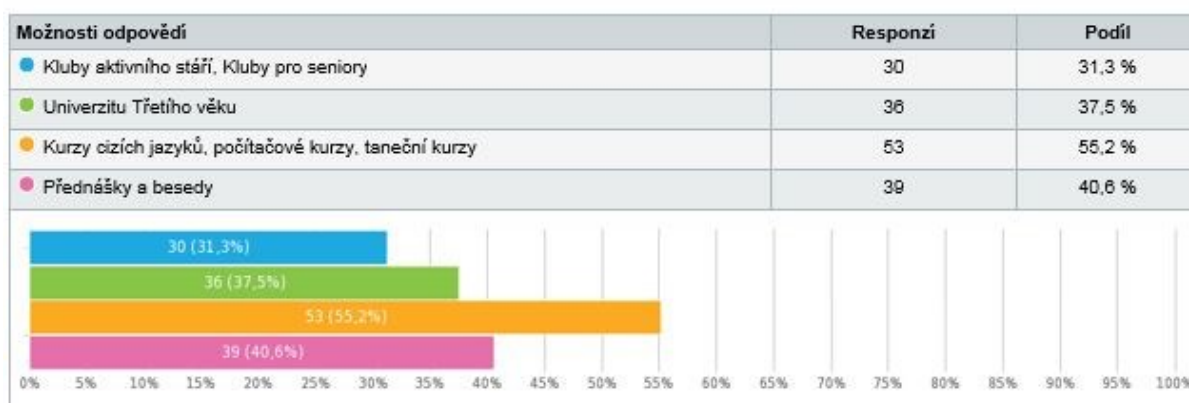
Důvodem položení této otázky bylo se zaměřit na oblast ve, které se senioři vzdělávají. Tato položka byla v dotazníku uzavřena a respondenti mohli vybrat více odpovědí, proto celkový součet odpovědí nemusí odpovídat počtu respondentů.

Nejpočetnější zastoupenou oblastí jsou cizí jazyky, které uvedlo 55 respondentů (57,3%). Myslím si, že je tato oblast vzdělávání nejvíce zastoupena, protože v dnešní době se člověk bez světového jazyka nedomluví, a proto je tak žádaná mezi všemi věkovými skupinami. Druhou nejvíce zastoupenou oblastí, jsou informační technologie, podle odpovědí 38 respondentů (39,6%). Mezi častou odpovědí od 29 respondentů (30,2%) bylo také zdraví a zdravý životní styl. Převládalo zaměření na finance a podnikání, které uvedlo 25 respondentů (26%). Historií a poznáváním světových kultur se zabývá 24 respondent (25%). O oblast botaniky se zajímá 16 respondentů (16,7%) a o chovatelství jen 10 respondentů. Nejméně vyhledávanou oblastí je taneční, na kterou odpovědělo jen 9 respondentů (9,4%). Možnost uveďte, jinou oblast využilo jen 5 respondentů. Z výsledků můžeme vidět, že nejvíce se respondenti věnují třem oblastem vzdělávání, a to cizím jazykům, informačním technologiím a zdravému životnímu stylu. Nejmenší zájem projevili respondenti o oblast taneční, což můžeme přisoudit zdravotnímu stavu.

Otázka číslo 5: Jaké formy vzdělávání preferujete?

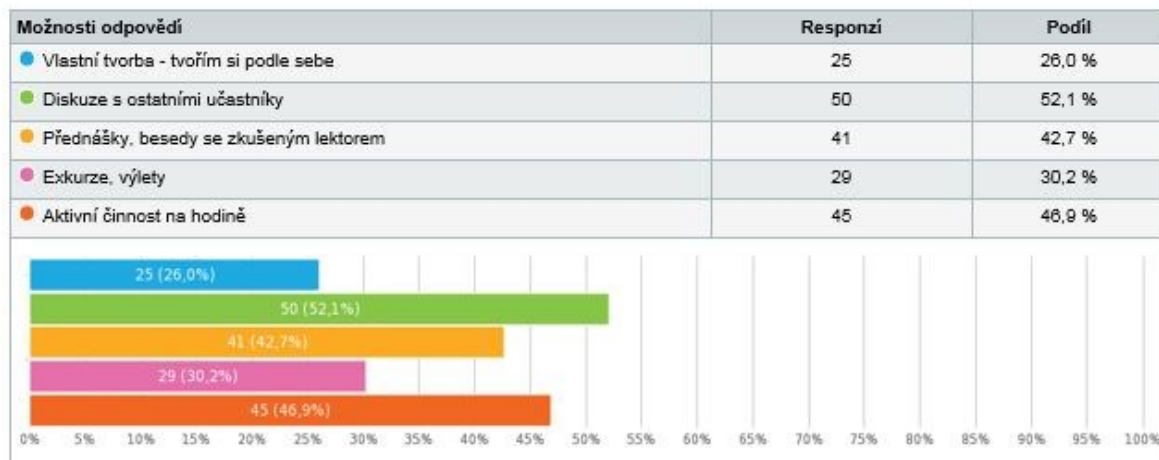
Tato otázka byla v rámci mého šetření důležitá, protože prostřednictvím ní jsem zjišťovala, jakou formu vzdělání senioři preferují. Respondenti mohli vybrat více odpovědí, proto celkový součet odpovědí nemusí odpovídat počtu respondentů. Z tohoto grafu můžeme vyčíst, že velká část respondentů 53 (55,2%) preferuje kurzy cizích jazyků, počítačové kurzy a taneční kurzy. Na další příčce v oblíbenosti se podle odpovědí 39 respondentů (40,6%) umístily besedy a přednášky. Přes 36 respondentů uvedlo jako preferovanou formu vzdělání univerzitu třetího věku. Zbylých 30 respondentů (31,3%) uvádí kluby aktivního stáří a kluby pro seniory. Vzhledem k odpovědím si myslím, že mezi seniory jsou zastoupeny v podobné míře všechny tyto formy vzdělání.

Otázka číslo 6: Jaká forma výuky Vás nejvíce zajímá a baví?

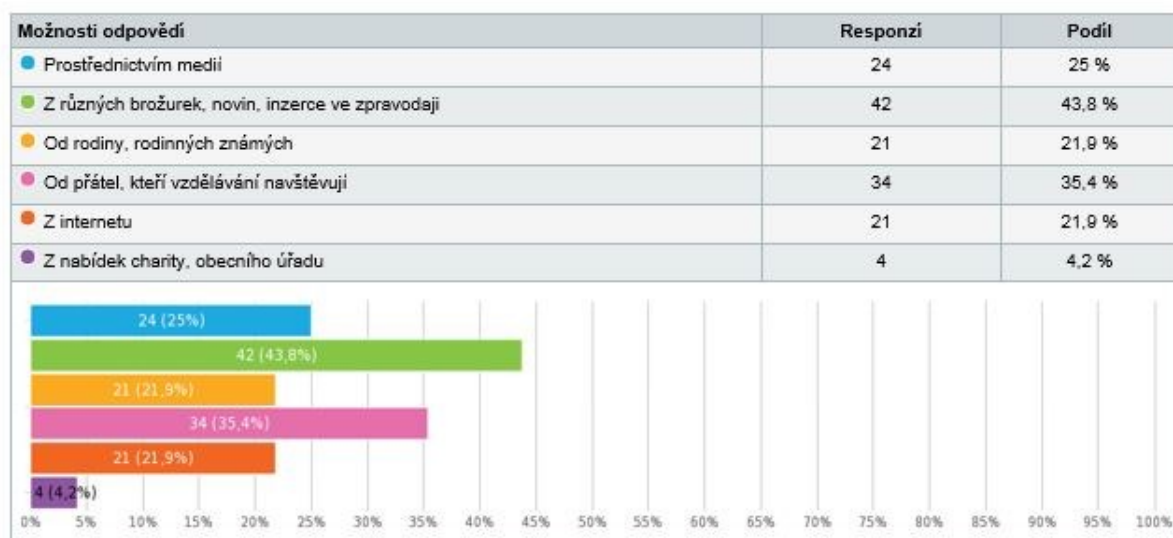
Úkolem této otázky bylo zjistit, jaká forma výuky seniory nejvíce zajímá a baví. U této položky mohli respondenti vybrat více odpovědí, proto celkový součet odpovědí nemusí odpovídat počtu respondentů. Padesát respondentů (52,1%) uvedlo, že je nejvíce baví „diskuze s ostatními účastníky“ na výuce, čtyřicet pět respondentů (46,9%) uvedlo „aktivní účast na hodině“, čtyřicet jedna respondentů (42,7%) uvedlo „přednášky a besedy se zkušeným lektorem“. V tomto grafu si můžeme všimnout podobných výsledků ve třech formách výuky, které u seniorů převládají. Myslím si, že pro seniory je důležité také přístup lektora, který má zásadní roli. Dvacet devět respondentů (30,2%) odpovědělo, že je baví a zajímají „exkurze a výlety“. Nejméně respondentů 25 (26%) uvedlo „vlastní tvorbu“ jako jednu z forem výuky o, které mají zájem.

Graf číslo 6

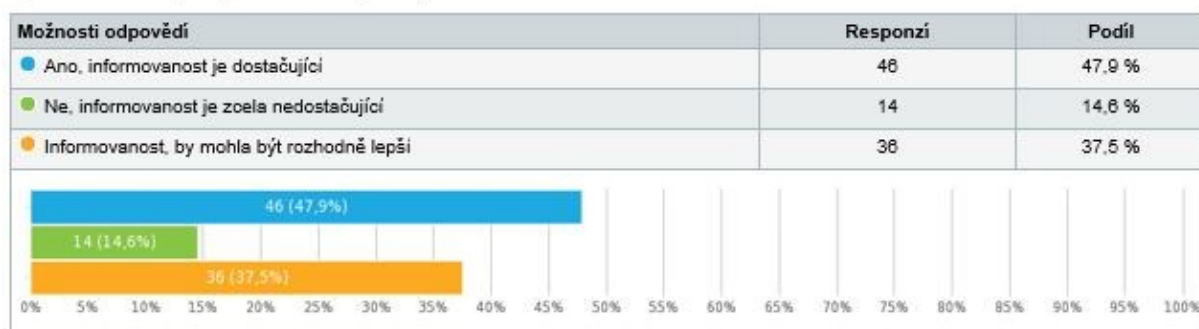
Otázka číslo 7: Odkud jste se dozvěděl/a o možnosti vzdělávacích aktivit?

Důvodem položení této otázky bylo zjistit, odkud se respondenti dozvěděli o možnosti vzdělávacích aktivit. U této položky mohli respondenti vybrat více odpovědí, proto celkový součet odpovědí nemusí odpovídat počtu respondentů. Čtyřicet dva respondentů (43,8%) uvedlo, že se dozvěděli o možnostech vzdělávacích aktivit z různých brožurek, novin, inzerce ve zpravodaji, dvacet jedna respondentů (21,9%) uvedlo, že „od rodiny, rodinných známých“, třicet čtyři respondentů (35,4%) se o možnostech, dozvědělo od přátel, kteří vzdělávání navštěvují. Dvacet jedna respondentů (21,9%) uvedlo „internet“ jako zdroj informací o vzdělávacích aktivitách. Pouze 4 respondenti (4,2%) uvedli možnost „z nabídek charity a obecního úřadu“. Z výsledků můžeme vidět, že nejvyšší procento respondentů se dozvědělo o možnostech vzdělávacích aktivit z různých brožurek, novin, inzerce nebo zpravodaje a také od přátel, kteří vzdělávací aktivitu navštěvují.

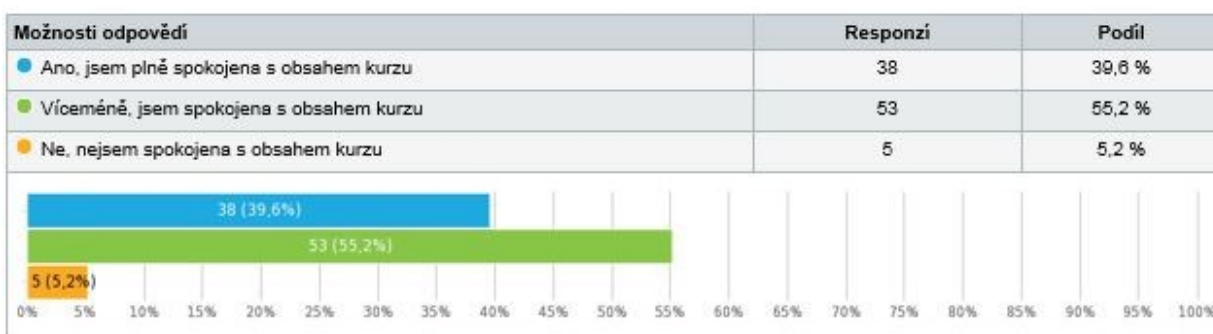

Otázka číslo 8: Myslíte si, že je dobrá informovanost, co se týče vzdělávacích aktivit?

Touto položkou v dotazníku, jsem zjišťovala, zda si myslí, že je dobrá informovanost o možnostech vzdělávacích aktivit. Převážná většina, kterou tvoří čtyřicet šest respondentů (47,9%) volilo možnost, že si myslí, že je informovanost dostačující. Třicet šest respondentů (37,5%) uvedlo, že by mohla být lepší informovanost. Pouze čtrnáct respondentů (14,6%) zvolilo možnost, že informovanost je zcela nedostačující. Z výsledku výzkumu, vyplývá, že informovanost je, podle respondentů dostačující, avšak by mohla být ještě trochu lepší.

Otázka číslo 9: Jste spokojen/a celkově s obsahem kurzu, který navštěvujete?

Cílem této otázky, bylo zjistit, jak jsou respondenti spokojeni s obsahem kurzu, který navštěvují. Nejčastěji uvádělo padesát tři respondentů (55,2%), že je víceméně spokojeno s obsahem kurzu a třicet osm respondentů (39,6%) uvedlo, že je plně spokojeno s kurzem. Nejmenší podíl pěti respondentů, uvádí, že není spokojeno s obsahem kurzu. Myslím si, že velká většina respondentů, jak můžeme vyčíst z grafu je převážně spokojená.

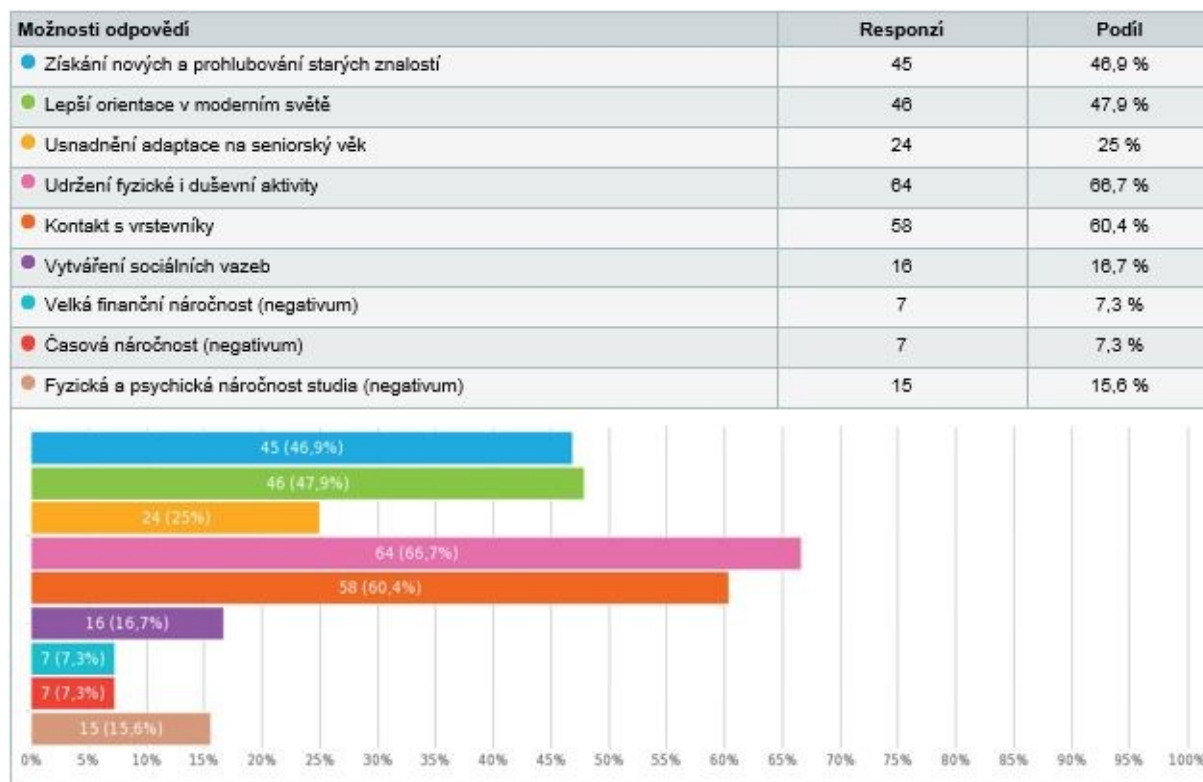
Otázka číslo 10: Jak hodnotíte nabídku vzdělávacích kurzu pro seniory ve Zlínském kraji?

Cílem této otázky, bylo zjistit, jak respondenti hodnotí nabídku vzdělávacích kurzu pro seniory ve Zlínském kraji. U této položky mohli respondenti vybrat více odpovědí, proto celkový součet odpovědí nemusí odpovídat počtu respondentů. Polovina tedy padesát respondentů (52,1%) uvedlo, že nabídka je dostupná, ale není dostatečná. Dalších dvacet devět respondentů (30,2%) uvádí, že nabídka je dostatečná i dostupná. Malé procento respondentů (10,4%), vnímá nabídku jako nedostatečnou a nedostupnou. Z výsledku grafu, můžeme vyčíst, že respondenti hodnotí nabídku vzdělávacích kurzu, jakou dostupnou ale nikoliv jako dostatečnou. Dle odpovědí respondentů se domnívám, že by ocenili větší nabídku vzdělávacích kurzu.

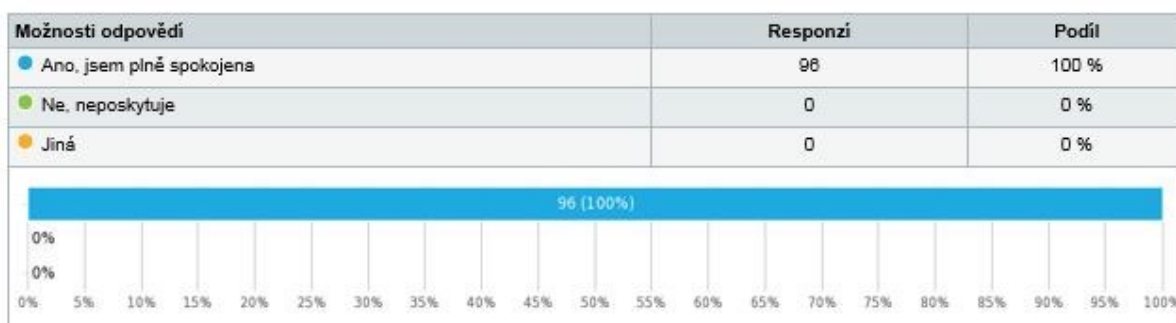
Otázka číslo 11: Jaké pozitiva a negativa vnímáte ve vzdělávacích aktivitách?

Jedenáctá položka dotazníku zjišťuje, jaké negativa a pozitiva vnímají respondenti ve vzdělávacích aktivitách. Tato otázka je důležitá, protože souvisí s motivací. Respondenti mohli vybrat u této položky více odpovědí, proto celkový součet odpovědí nemusí odpovídat počtu respondentů. Nejčastější možností, kterou uvedlo šedesát čtyři respondentů (66,7%) jako pozitivum je udržení fyzické a duševní aktivity. Další nejčastější zmiňovanou odpovědí, kterou uvádí 58 respondentů je kontakt s vrstevníky. Třetí nejvíce uváděnou možností čtyřiceti šesti respondentů (47,9%) je orientace v dnešním moderním světě. Z výsledku grafu vyplývá, že převážná většina respondentů vnímá jako pozitivum udržení fyzické a duševní aktivity, kontakt s vrstevníky a lepší orientaci v dnešním moderním světě. Z grafu můžeme vyčíst, že největší podíl má fyzická a psychická náročnost studia, přičemž tuto možnost označilo patnáct respondentů.

Otázka číslo 12: Poskytuje Vám vzdělávání kvalitní výplň Vašeho volného času?

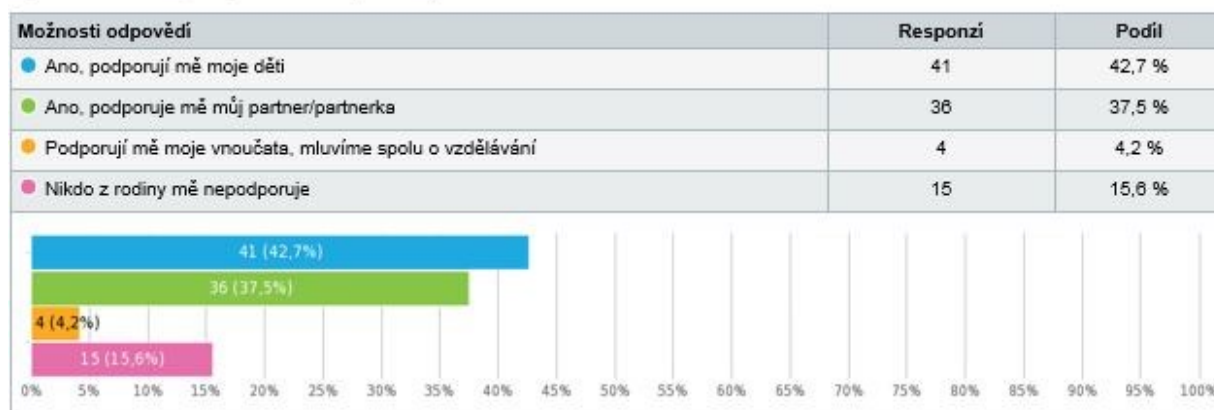
Pomocí této otázky jsem zjišťovala, zda respondentům poskytuje vzdělání kvalitní výplň volného času. Celkem všech devadesát šest respondentů (100%), uvádí, že jim vzdělávání poskytuje kvalitní výplň volného času. Výsledky, které můžeme vyčíst z grafů ukazují, že senioři vnímají vzdělávání jako kvalitní výplň volného času. Myslím si, že senioři potřebují svůj volný čas trávit efektivně a navštěvování vzdělávacích aktiv je pro ně skvělá varianta, jak strávit svůj čas efektivně.

Otázka číslo 13: Podporuje Vás rodina ve vašem úsilí se vzdělávat?

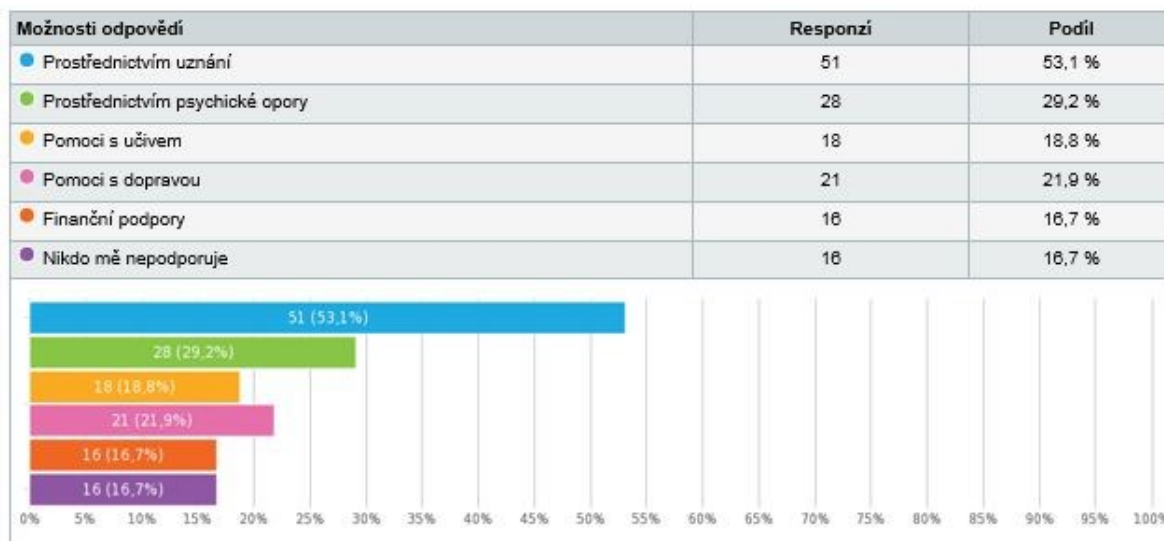
Třináctá otázka dotazníku, zjišťuje, jestli respondenty podporuje rodina v jejich úsilí se vzdělávat. Čtyřicet jedna respondentů (42,7%) uvedlo, že je podporují děti a třicet šest respondentů (37,5%), zvolilo možnost, že je podporuje partner. V nejmenší míře uvedli čtyři

respondenti (4,2%), že je podporují jejich vnoučata. Celkem patnáct respondentů, uvádí, že je nikdo z rodiny nepodporuje. Z tohoto grafu, vyplývá, že převážnou většinu respondentů tedy 84,4% někdo z rodiny, podporuje v úsilí se vzdělávat. Podpora rodiny je podle mě pro respondenty důležitá, protože to může být jeden z faktorů, které je vede k motivaci vzdělávat se.

Otázka číslo 14: Jakou formou Vás podporují?

Tato položka v dotazníku má za úkol zjistit, jakou formou podporují respondenty, jejich rodinní příslušníci. V této otázce mohli vybrat respondenti více odpovědí, proto celkový součet odpovědí nemusí odpovídat počtu respondentů. Z výsledků odpovědí vyplývá, že nejvíce respondenty podporují rodinní příslušníci formou uznání, v zastoupené míře 53,1%. Zbývající možnosti se vyskytly v porovnatelných výsledcích, přičemž nejmenší podíl má finanční podpora, kterou uvedlo jen šestnáct respondentů. Z výsledku můžeme předpokládat, že respondenty podporují rodinní příslušníci formou uznání a psychické podpory. Myslím si, že tyto dvě formy, jsou pro seniory důležité a je to pro ně motivace navštěvovat zájmové vzdělávání.

Otázka číslo 15: Myslíte si, že kdyby Vás vaše rodina nepodporovala ke vzdělávání, že i přesto byste se jej účastnila?

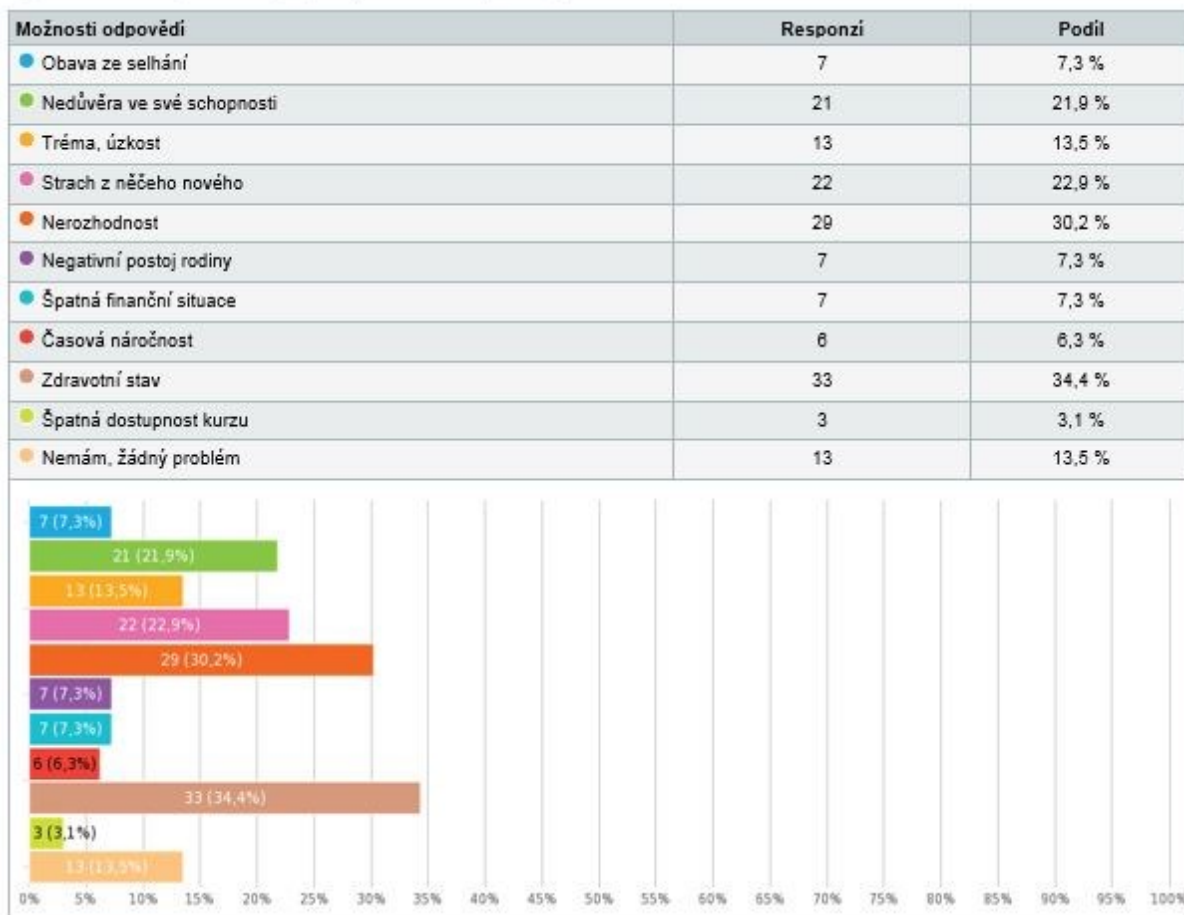
Cílem, této otázky je zjistit, jestli by se respondenti účastnili vzdělání, přestože by je rodina nepodporovala. Z výsledku grafu vyplývá, že devadesát pět respondentů (99%) by se vzdělávání účastnilo, i kdyby je nepodporovala jejich rodina. Pouze jeden respondent (1%) uvedl, že by se vzdělávání neúčastnil, kdyby jej rodina nepodporovala. Z tohoto grafů můžeme vyčíst, že podpora rodiny nehraje žádnou roli při volbě respondenta k účasti na vzdělávacích aktivitách.

Otázka číslo 16: V čem spatřujete největší problém při rozhodování, zda se účastnit či nikoliv vzdělávacích aktivit?

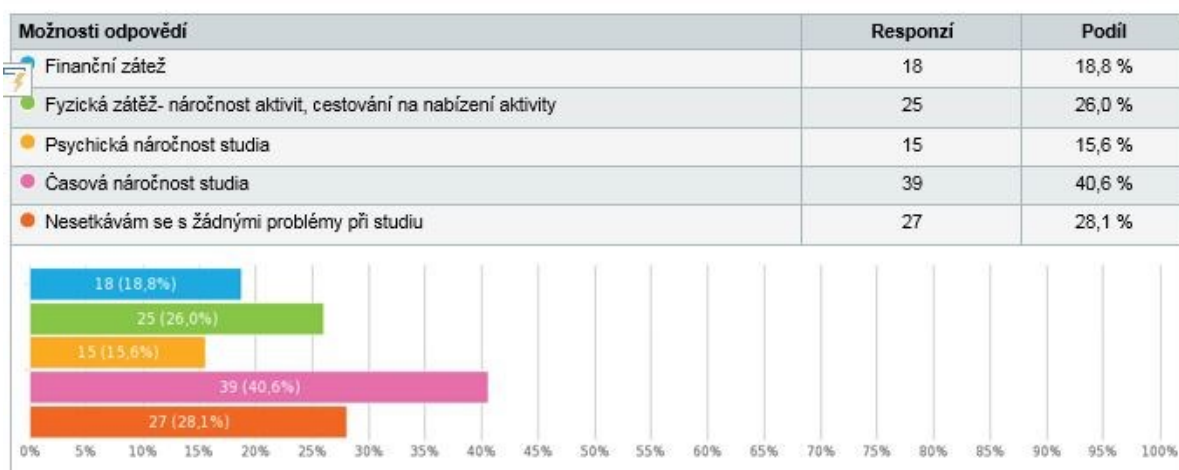
Prostřednictvím této otázky bylo, cílem zjistit, v čem respondenti spatřují problém, při rozhodování, zda se účastnit či nikoliv vzdělávacích aktivit. Z výsledků můžeme pozorovat 4 nejvíce zastoupené problémy. Třicet tři respondentů (34,4%) uvedlo, že největší problém spatřují ve svém zdravotním stavu. Další nejčastějším voleným problémem dvaceti devíti respondenty (30,2%) je nerozhodnost, dvacet dva respondentů má strach z něčeho nového.

Myslím si, že seniory nejvíce omezuje jejich zdravotní stav, při rozhodování o účasti vzdělávacích aktivit.

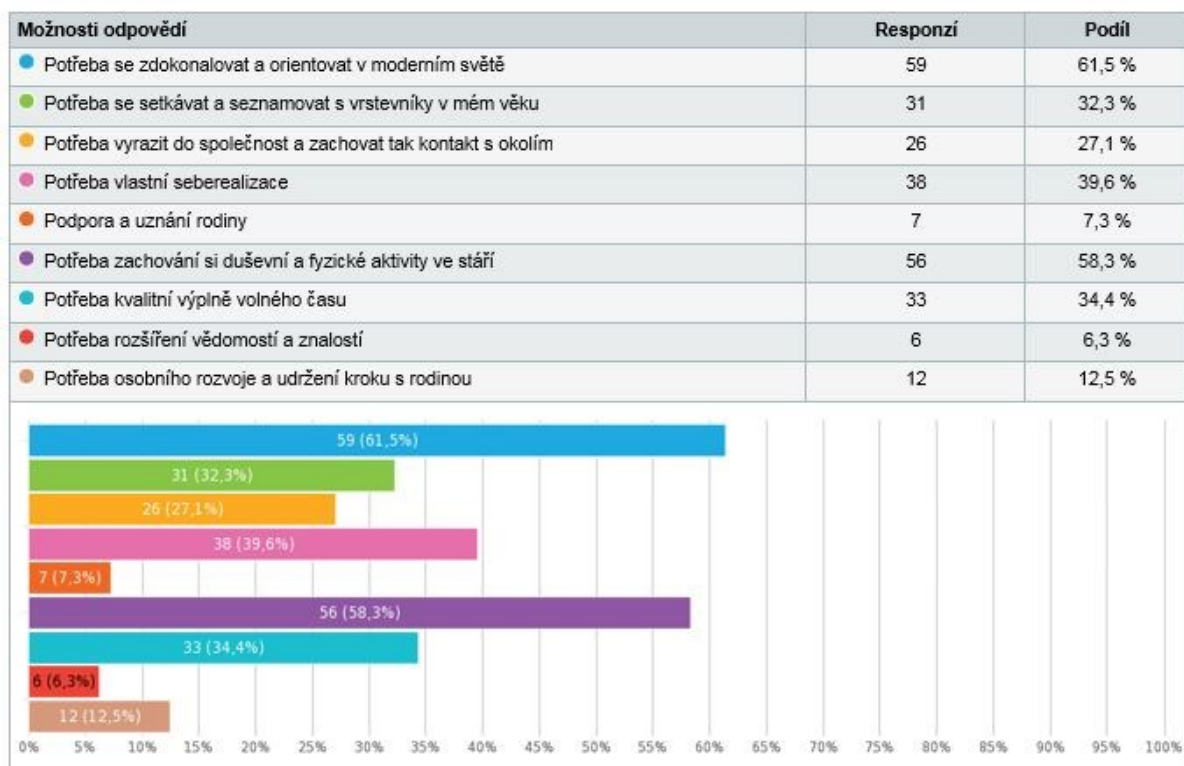
Otázka číslo 17: Setkáváte se při studiu s nějakými konkrétními problémy, které Vám studium ztěžují?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda se respondenti setkávají s nějakými překážkami nebo bariérami, které jim studium ztěžují. Nejčastěji uváděnou možností, kterou zvolilo třicet devět respondentů je časová náročnost studia. Z grafů můžeme vyčíst, že dvacet sedm respondentů, se neseťká s žádnými problémy při studiu. Z výsledků můžeme usoudit, že je to půl na půl. Myslím si, že vždy se najde nějaký problém se, kterým se respondenti po čas studia setkají, důležité je jej překonat.

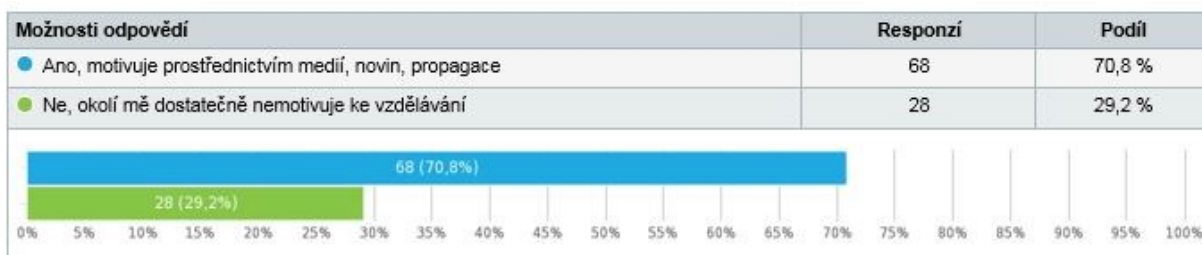
Otázka číslo 18: Co Vás motivovalo k dalšímu vzdělávání ve vyšším věku?

Tato otázka je nejdůležitější otázkou celého šetření, protože specifikuje motivy, které vedou seniory k účasti vzdělávat se. Jako největší motivaci uvedlo padesát devět respondentů (61,5%) potřebu se zdokonalovat v moderním světě. Druhou nejčastější možností, zvolilo padesát šest respondentů (58,3%) zachovat si duševní a fyzické aktivity ve stáří. Dalšími preferovanými motivy uvedlo třicet tři respondentů (34,4%) potřebu kvalitní výplně volného času. Nejmenší podíl, tedy šest respondentů (6,3%) kvůli, potřebě rozšíření znalostí a vědomostí.

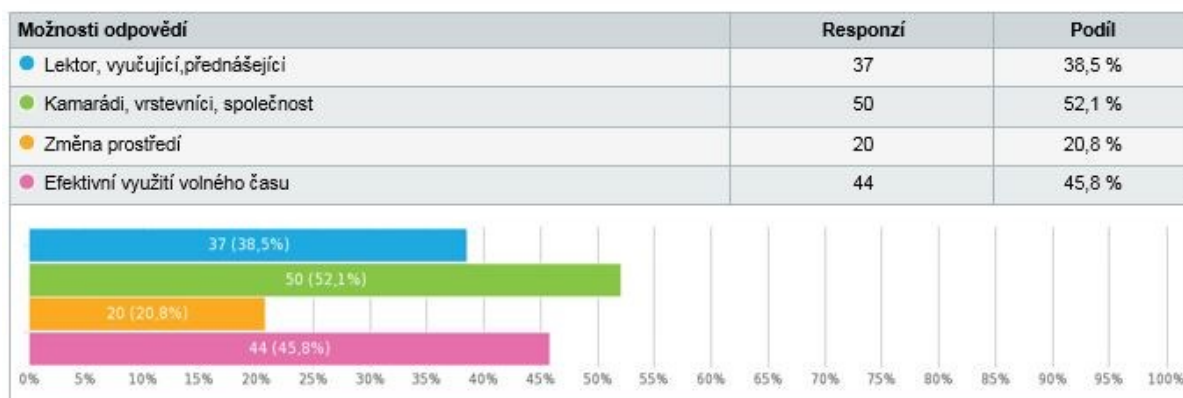
Otázka číslo 19: Myslíte si, že Vás vaše okolí motivuje ke vzdělávání?

Tato otázka zjišťovala, zda respondenty motivuje jejich okolí ke vzdělávání. Přes šedesát osm respondentů (70,8%) uvedlo, že je jejich okolí motivuje a to prostřednictvím médií, novin a různé propagace. Dvacet osm respondentů (29,2%) odpovědělo, že nejsou motivováni okolím k navštěvování vzdělávacích aktivit. Z grafů vyplývá, že větší většina respondentů si přijde motivovaná od okolí ke vzdělávacím aktivitám, díky různé propagaci, médiím a novinám. Mělo by být cílem veřejnosti, snažit se propagovat vzdělávání a podpořit tak seniory k motivaci chtít se vzdělávat.

Otázka číslo 20: Co se Vám nejvíce líbí na vzdělávacích aktivitách?

Tato položka v dotazníku hraje důležitou roli pro zjištění, toho, co se líbí respondentům nejvíce na vzdělávacích aktivitách. Respondenti mohli vybrat u této položky více odpovědí, proto celkový součet odpovědí nemusí odpovídat počtu respondentů. Padesát respondentů (52,1%) kladně hodnotilo, že se jim líbí na vzdělávacích aktivitách, že přijdou do kontaktů s kamarády, vrstevníky. Na druhém místě, kterou volilo třicet sedm respondentů (38,5) se umístil lektor, vyučující a přednášející. Z grafu, můžeme vyčíst, že nejvíce se respondentům líbí na výuce to, že jsou v kontaktu s kamarády, vrstevníky a také důležitou úlohu plní lektor, vyučující a přednášející. Myslím si, že pro seniory je velmi důležitý kontakt se svými vrstevníky, protože mají stejné zájmy, vzpomínky a motivaci.

ZÁVĚR

Vzdělávání je považováno za nejdůležitější v životě. Každý by měl mít právo a dostupnost vzdělávat se. Vzdělávání seniorům přináší, kvalitní prožití zbytku života, díky zachování intelektuálních sil. Oblast zájmového vzdělávání, dokáže seniorům poskytnout kvalitní výplň volného času a udržení fyzických a duševních schopností. Senioři, díky účasti na zájmovém vzdělávání, získají sociální roli ve společnosti, což je pro ně po psychické stránce velmi žádoucí. Zásadní roli v účasti seniora na zájmovém vzdělávání hraje motivace. Motivace je jednou z nejdůležitějších pohnutek, která řídí lidské chování, je to důvod, proč děláme nějakou činnost. V případě, kdy cítíme podporu od našich blízkých, tak nás to dokáže motivovat k lepším a vyšším výkonům.

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jaká je motivace seniorů k účasti na zájmovém vzdělávání ve Zlínském kraji. Zaměření na oblast vzdělávání a motivace je opravdu specifické a poměrně široké téma. Při realizaci výzkumného šetření jsem shledala, jako největší problém výzkumný soubor v požadovaném chronologickém věku. Byla jsem příjemně překvapena s návratností dotazníků v poměru 99%. Během realizování výzkumného šetření mě překvapila, neochota seniorů účastnění se na výzkumu. Z původně vybraných 15 organizací, jsem obdržela ochotu, vyplnit dotazníky jen od 7 organizací.

Z výsledku výzkumu dotazníkového šetření vyplynulo, že hlavní motivací seniorů k účasti na zájmovém vzdělávání je potřeba orientovat se v moderním světě a udržení fyzických a duševních aktivit. V neposlední řadě, seniory motivuje ve značné míře podpora jejich rodiny, formou uznání a psychické podpory. Seniory motivuje více prvků ke vzdělávání, jako navazování sociálních vazeb, kontakt s vrstevníky. Z vyplývajících výsledků mě překvapila, hlavně spokojenost seniorů s obsahem a dostupností kurzu. Vesměs všichni dotazovaní respondenti odpovídali, kladně. Myslím si, že vzdělávání pro seniory, má velkou budoucnost, a mohlo by tvořit životní náplň ve vyšším věku.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ONDRÁKOVÁ, Jana. *Vzdělávání seniorů a jeho specifika*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012. ISBN 978-80-7465-038-3.
- [2] PŘIBYL, Hugo. *Lidské potřeby ve stáří*. Praha: Maxdorf, [2015]. Jessenius. ISBN 978-80-7345-437-1.
- [3] ŠRAMO, Ján. *Příprava na stáří*. Praha: Občanské sdružení Melius, 2012. ISBN 978-80-87638-00-2.
- [4] VETEŠKA, Jaroslav. *Gerontagogika: psychologicko-andragogická specifika edukace a aktivizace seniorů*. Praha: Česká andragogická společnost, 2016. Česká a slovenská andragogika. ISBN 978-80-905460-4-2.
- [5] MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3345-2.
- [6] STUART-HAMILTON, Ian. *Psychologie stárnutí*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-274-2.
- [7] HROZENSKÁ, Martina a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. *Sociální péče o seniory*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4139-0.
- [8] ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.
- [9] NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace chování*. 3., přeprac. vyd. V Praze: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-830-6.
- [10] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- [11] KASSIN, Saul M. *Psychologie*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1716-3.
- [12] VÁGNEROVÁ, Marie. *Obecná psychologie: dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3268-1.
- [13] KLEVETOVÁ, Dana a Irena DLABALOVÁ. *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada, 2008. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-2169-9.

[14] HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Fenomén stáří*. Vyd. 2., podstatně přeprac. a dopl. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.

[15] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

[16] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JŮVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

Internetové zdroje

[1] <https://www.czso.cz/documents/10180/20538402/33015315.pdf/2d2c6eae-4526-4da9-a51d-41123403a395?version=1.5>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

WHO Světová zdravotnická organizace

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha číslo 1- dotazník

PŘÍLOHA P I: VZOR DOTAZNÍKŮ

Dobrý den,

Prosím o vyplnění dotazníků k mé bakalářské práci na téma Motivace seniorů k účasti na vzdělávacích aktivitách. Tento dotazník je zcela anonymní a jeho vyplnění Vám zabere pár minut. Moc děkuji, za čas strávený při vyplňování tohoto dotazníku, moc mi tím pomůžete.

- 1) Pohlaví?
 - a. Muž
 - b. Žena
- 2) Uveďte, prosím věk:
 - a. 65-70 let
 - b. 70-75 let
- 3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
 - a. Základní
 - b. Středoškolské bez maturity s výučním listem
 - c. Středoškolské s maturitou
 - d. Vyšší odborné
 - e. Vysokoškolské
- 4) V jaké oblasti se vzděláváte?
 - a. Informační technologie (internet, mobil)
 - b. Finance a podnikání
 - c. Zdraví, zdravý životní styl
 - d. Jazyky
 - e. Informační gramotnost
 - f. Historie, kultura
 - g. Taneční
 - h. Botanika- zahradnictví, krajinářská tvorba
 - i. Chovatelství- chov zvířat, rybolov
 - j. Jiné
- 5) Jaký formy vzdělání preferujete?
 - a. Kluby pro seniory, kluby aktivního stáří
 - b. Univerzitu Třetího Věku
 - c. Kurzy cizích jazyků, počítačové kurzy, taneční kurzy
 - d. Besedy, přednášky
- 6) Jaká forma výuky Vás nejvíce zajímá a baví?
 - a. Vlastní tvorba – tvořím si podle sebe
 - b. Diskuze s ostatními účastníky
 - c. Přednášky, besedy se zkušeným lektorem
 - d. Exkurze, výlety
 - e. Aktivní činnost na hodině
- 7) Odkud jste se dozvěděl/a o možnosti vzdělávacích aktivit?

- a. Z médií
 - b. Z různých brožurek, novin, inzerce ve zpravodaji
 - c. Od rodiny, rodinných známých
 - d. Od přátel, kteří vzdělávání navštěvují
 - e. Internetu
 - f. Z nabídek charity, obecního úřadu
- 8) Myslíte si, že je dobrá informovanost, co se týče vzdělávacích aktivit?
- a. Ano, informovanost je dostačující
 - b. Ne, informovanost je zcela nedostačující
 - c. Informovanost, by mohla být rozhodně lepší
- 9) Jste spokojen/a s celkově s obsahem kurzu, který navštěvujete?
- a. Ano jsem plně spokojena s obsahem kurzu
 - b. Víceméně, jsem spokojena s obsahem kurzu
 - c. Ne, nejsem spokojena s nabídkou kurzu
- 10) Jak hodnotíte nabídku vzdělávacích kurzů pro seniory ve Zlínském kraji?
- a. Myslím si, že nabídka je dostatečná a dostupná
 - b. Myslím si, že nabídka je dostupná ale není dostatečná
 - c. Myslím si, že nabídka není ani dostatečná a ani dostupná
 - d. Myslím, že dříve byly nabízeny lepší kurzy než nyní
- 11) Jaké pozitiva a negativa vnímáte ve vzdělávacích aktivitách?
- a. Získávání nových a prohlubování starých znalostí
 - b. Lepší orientaci v moderním světě
 - c. Usnadnění adaptace na seniorský věk
 - d. Udržení fyzické i duševní aktivity
 - e. Kontakt s vrstevníky
 - f. Vytváření sociálních vazeb
 - g. Finanční náročnost (negativum)
 - h. Časová náročnost (negativum)
 - i. Fyzická a psychická náročnost studia (negativum)
- 12) Poskytuje Vám vzdělávání kvalitní výplň Vašeho volného času?
- a. Ano, jsem spokojen/a
 - b. Ne, neposkytuje
 - c. Jiná
- 13) Podporuje Vás Rodina ve Vašem úsilí se vzdělávat?
- a. Ano podporují mě moje děti
 - b. Ano podporuje mě můj partner/ partnerka
 - c. Podporují mě moje vnoučata
 - d. Nikdo mě nepodporuje

- 14) Jakou formou Vás podporují?
- Prostřednictvím uznání
 - Psychické podpory
 - Pomoci s učivem
 - Pomoc s dopravou
 - Finanční podpory
 - Nikdo mě nepodporuje
- 15) Myslíte si, že kdyby Vás vaše rodina nepodporovala ke vzdělávání, že i přesto byste se jej účastnil/a? A proč?
- Ano, účastnila, vzdělávám se pro sebe
 - Ne, neúčastnila, protože jejich podpora je pro mě důležitá
- 16) V čem spatřujete největší problém při rozhodování, zda se účastnit či nikoliv vzdělávacích aktivit? (možno více odpovědí)
- Obava ze selhání
 - Nedůvěra ve své schopnosti
 - Tréma, Úzkost
 - Strach z něčeho nového
 - Nerozhodnost
 - Negativní postoj rodiny
 - Špatná finanční situace
 - Zdravotní stav
 - Špatná dostupnost kurzu
 - Nemám žádný problém
- 17) Setkáváte se při studiu s nějakými konkrétními problémy, které Vám studium stěžují?
- Finanční zátěž
 - Fyzická zátěž- cestování na nabízené aktivity
 - Psychická náročnost studia
 - Časová náročnost
 - Nesetkávám se s žádnými problémy při studiu
- 18) Co Vás přimělo k dalšímu vzdělávání? (můžete vybrat 3nejdůležitější prvky)
- Potřeba se zdokonalovat a orientovat se v moderním světě
 - Potřeba setkávat a seznamovat se s vrstevníky
 - Potřeba vyrazit do společnosti a zachovat kontakt s okolím
 - Potřeba seberealizace
 - Podpora rodiny
 - Potřeba zachování duševní a fyzické aktivity
 - Kvalitní výplň volného času
 - Potřeba nových znalostí a vědomostí
- 19) Myslíte si, že jste motivováni od okolí ke vzdělávání?

- a. Ano, motivuje prostřednictvím médií, novin, propagace
- b. Ne, okolí mě dostatečně nemotivuje ke vzdělávání

20) Co se Vám nejvíce líbí na vzdělávacích aktivitách?

- a. Lektor, vyučující, přednášející
- b. Kamarádi, vrstevníci, společnost
- c. Změna prostředí
- d. Efektivní využití volného času